

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

M. Ant. Mvreti Variarvm Lectionvm Libri XV

Muret, Marc-Antoine

Antverpiæ, M. D. LXXXVI.

Liber VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70864](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70864)

M. ANTONII MURETI

AD HIPPOLYTUM ESTENSEM

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM,

VARIARVM LECTIONVM

LIBER OCTAVVS.

Poëtarum & apum comparatio. Illustratus Horatij
versus, Necte meo Lamia coronam.

CAPVT I.

LI BENTER ac saepe faciunt poëtae,
 vt se quidem apibus, studium autem
 suum mellificio cuidam comparent.
 neque, si quis diligenter inspiciat, pa-
 rum multa vtrisque inter se similia
 reperientur. Apes in struendis operi-
 bus suis naturam tantum inagistram sequuntur: ar-
 tem non adhibent, sic & poëtae natura tantum valent:
 arte si qui se poëtarum nomen tueri posse confidunt,
 eos grauisissimus auctor Plato pronunciat, nihil vn-
 quam egregium ac memorabile effecturos. Itaque
 Pindarus eo se gloriatur aduersariis suis, Bacchylide
 nimirum & Simonide, esse superiorem: quod ipse
 natura poëta sit, illi autem didicerint à magistris: in
 quo tantum esse vult, vt eo potissimum nomine se
 aquilæ, illos coruorum similes esse dicat.

σπερ, inquit, ὁ πάλ-
 λὰ εἰδὼς φυγῶν
 μαδόντες δ', λάβροι
 πηρλασίζ, κέρακες ὡς,

ἀπεργ-

Mureti
 Lectiones
 LIII
 25

ἀνεργα γαβύετον

Διὸς ἀπὸς ὀφείλει θεῶν.

Apes, nisi iritentur, innocuæ sunt: iritatae figuntur
 leis eos à quibus laesa sunt, & acerbissimos eis dolores
 infligunt. idem poëtis ingenium. nulla, ubi non le-
 duntur, innocentior hominum natio: lacessiti, ita
 vlciscuntur, ut interdum eos quibus offensi erant, mor-
 tem adegisse narrentur. nam præter id quod
 Archilocho accepimus; noui ego, qui hac acate
 tum versibus suis inimico dolorem inusserit, ut ex
 ille sit mortuus. neque non hoc de seipsis poëtae
 dicant, quorum sunt illa:

Caue, caue: namque in malos asserrimus,

Parata tollo cornua. &

Ne quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,

Qui me commōrit: (melius non tangere. clamo)

Flebit; & insignis tota cantabitur vrbe.

Quocirca Plato in Minoë præcipit iis qui bonæ famæ
 studiosi sunt, ut diligenter caueant, ne cum poëtis
 inimicitias suscipiant. Apes è variis floribus succos
 exprimentes, opus dulcissimum conficiunt. Poëtae
 quoque vagantes per hortos illos Gratiarum & Ven-
 ris, de quibus est apud Pindarum, & ex iis bellis-
 mum quodque carpentes, ea concinnant carmina
 quibus ne mel quidem ipsum mellitius videri poëta
 Inde igitur illa sunt:

Floriferis ut apes in saltibus omnia libant,

Omnia nos iidem depascimur aurea dicta,

Aurea perpetua semper dignissima vita, &

— ego apis Matina

More nō dōque

Grata carpentis thyma per laborem

Platinum, circa nemus, vuidique

Tiburis ripas, operosa parius

Carmina fingo.

Merito igitur Eustathius ait apem ζῶον εἶναι συγγενὲς τῇ ποιήσει, διὰ τὸ μύχθον ἢ δᾶν τῇ ἐργασίᾳ, καὶ διὰ τὸ τὰ ἔργα γλυκύτητα, καὶ τὸ τὰ κινεῖα δισυώδετον. ὧν πάντων μετέχει ἡ ποίησις, πόνῳ τε φρενέσσει, εἰδέν γὰρ τὴν καλῶν πόνοις, ἔργου δὲ καὶ γλυκύτητι ἐκ ἀλήθως, ἐναγκαλιζομένη δὲ καὶ τὰ μέτρα δισυώδετα.

Est etiam, cum poetæ iucundissima quadam allegoria utentes, poemata sua coronas vocant, quibus amant, ornari ac redimiri à se caput illius quem laudant: ut in Pythiis : σὺν Διμενείᾳ δέξαι σεφάνωμα τόδε, & alibi sæpe. quod imitatus Horatius dixit :

— ὁ qua fontibus integris

Gaudes, apricos nocte flores,

Noctæ meo Lamia coronam

Pimplea dulcis.

Delicæ autem meæ, Euripides, Hippolytum quoque de hymno, quo Dianam celebrauerat, ita ut de corona quapiam loquentem facit :

Σοὶ τίνδε πικρὴν σέφανον ἐξ ἀκνήστου
λειμῶν ὦ δέσπονα κοσμήσας φέρω,
ἐνδ' ἔτε πικρὴν ἀξιοῖ φέρβειν σοτὴ,
ἐδ' ἠλθέ πω σίδηρ'· ἀλλ' ἀκνήστον
μελίσα λειμῶν ἠενὸν δέερχεθ'.
αἰδῶς δὲ πταμίαισι κητόθει δρόσοις.
ὅσοις διδακτὸν μηδέν, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει
τὸ σφραγεῖν εἰληχέν εἰς τὰ πάντ' αἰεὶ,
τόποις δρέπεσθ', τοῖς κακοῖσι δ' ἰδέμεις.
ἀλλ' ὦ φίλη δέσπονα χρυσέας κόμης
ανάδημα δέξαι, χειρὸς διστέθης ἀπο.

atque equidem hos versus, si potero, vel potius, ut-
cunque potero, Latinè exprimam : ut etiam ij qui

N Græcè

at. Mureti
ia Lektionen
LII
= 5

Græcè nesciunt, singularem eorum suauitatem quo
quo modo odorentur. ab iis autem qui Græca per
satis intelligunt, valdè peto, vt hæc mea aut ne
gant, aut conuiuentibus oculis legant:

*Tibi hanc corollam diua nexilem fero,
Aptam è virentis prætuli intonsa coma:*

Quò neque proteruum pastor vñquam inigit peris,

Neque falcis vñquam venit acies improba.

Apis vna flores vere libat integros,

Puris honestus quos rigat lymphis Pudor.

Illis, magistri quos sine opera, perpetem

Natura docuit ipsa temperantiam,

Fas carpere illinc: improbis autem nefas.

At tu aurea regina vinculum come

Amica suscipe, pia quod porgit manus.

& quoniam semel audere cœpi, subiungam etiam
versus aliquot ex Edyllio, quod abhinc annos nonnulli
ad FRANCISCVM TVRNONIVM, Cardinalem
omnibus maximis honoribus dignissimum, scripsi

In eo igitur ita erat, in extremo:

Ipse ego tum è terra pennis sublatus Amoris,

Per Charitum, Venerisq; hortos, pictosq; perenni

Flore ferar campos, & vulgo incognita prata.

Vnde metens violasque, & purpureos hyacinthos,

Intactasq; rosas, immortalesq; amarantibos,

Non prius audito texam tibi more corollam,

Qua, damnosæ expers senij, tua tempora circum

Ardeat, aeternoq; nitens scintillet honore:

Donec ad aquoreis ignotos fluctibus ignes

Clara Ariadnea rutilabunt signa corona.

De quodam loco è libro secundo Rhetoricorum Aristotelis, aduersus Petri Victorij sententiam.

CAPVT II.

AEQVIORRE animo se puniri ferunt, quicunque se, qui puniantur, dignos putant. Quocirca Aristoteles libro secundo De Arte rhetorica, inter ea quæ ad mitigandum animum pertinent, ponit id quoque, vt iis qui sibi factam iniuriam censent, ostendamus, ipsos priores in iniuria inferenda fuisse, & meritò ipsis contingere ea de quibus queruntur. Ita enim ex opinione iniuriæ nascitur, quare si desinent putare, iniuriam sibi fieri, irasci desinent. Sed in eius rei tractatione quædam verba sunt, quorum sententiam Victorium assecutum esse non existimo. Sunt autem hæc: Διὸ τῷ λόγῳ δεῖ περιλάζειν ἀγανάκτων ἢ ἡπτόν καλεῖσθαι ἡμεῖς ἢ οἱ δέλοιοι. quæ ita exponuntur à Victorio: Ne facile irascamur, & ex tenui quaque ac sepe iniusta causa accendimur animo, qua ex re magna sepe mala exoriuntur, precipit, quo modo nos gerere debeamus. Ne temerè igitur, inquit, in alios irruamus, non est cunctandum ratione animum preparare, & quasi ante motum illum castigare: hæc enim causa est, cur serui malè mulcati aquo animo ferunt, nec valdè indignantur: antea enim iniquam suam conditionem cogitantes, tolerandis miseris se prepararunt: Id autem apud Plautum in milite seruum dicere Periplectomenus tradit. Nam homini seruo suos dominos habere oportet oculos, & manus, orationemque. Hæc Victorius, quæ an vera sint, nescio. mihi quidem non videntur. Credo autem hoc Aristotelem dicere: Cùm reapse punire aliquem volumus, prius eum oratione esse castigandum, atque efficiendum, vt ipse planè intelligat, quasiq. oculis cernat, se commeritum pœnam.

N 2

Nam

ut Mureti
ia Lektionen
LII
25

Nam & serui minus indignè ferunt supplicia, quæ
ipsis sumuntur, si hoc modo cum eis agamus.

Collatio loci cuiusdam à Phædro Platonis cum eiusdem loci interpretatione Ciceroniana.

CAP. III.

NOBILEM illum Platonis è Phædro locum, ubi
animorum immortalitas necessaria ratione pro-
bati creditur, Cicero, ut notum est, & in libris De
Rep. & in primo Tusculanarum disputationum in-
terpretatus est. mihi autem hoc loco decretum est
cum Platonis verbis, Ciceronis interpretationem
quàm diligentissimè potero, contendere. puto enim
cùm apud vtrumque nonnulla haud satis emendate
legantur, ex hęc collatione aliquid emergurum. Plato
Πᾶσα ψυχὴ ἀθάνατος. τὸ γὰρ ἀκίνητον, ἀθάνατον. Ci-
cero, omissa propositione: *Nam quod semper mouetur
æternum est.* In quo illud obseruatione dignum putat
quod ἀθάνατον vertit æternum. quamuis enim Plato
animos non immortales modò faciebat, verùm etiam
æternos; neque quicquam apud philosophos immor-
tale sit, quod non sit etiam æternum: tamen hæc vo-
cabula vulgò distingui solent, cùm Cicero planè pro
eodem accipiat. Plato: τὸ δ' ἄλλο κινῆν, ἢ τὸ ἀκί-
νητον, πᾶσαν ἔχον κινήσεως, πᾶσαν ἔχει ζῶντος. Cicero
*Quod autem motum affert alicui, quòdque ipsum agitur
aliunde, quando finem habet motus, viuendi quoque finem
habeat necesse est.* Præclare omnino reddita hæc par-
videtur. cùm autem illa eiusdem verbi repetitio, ut
in Græca oratione nihil habet insuauitatis, in Latinis
sermone parùm elegans, neque satis dilucida fore vi-
deretur, varietate vitauit hoc incommodi: motum af-
ferre, dicens, pro mouere: & agitari, pro moueri. sed
illud

illud ἔχει, in quo colligendi vis inest, ita expressum est, ut nihil melius optari queat. Plato: μόνον δὴ τὸ αὐτὸ κινῆν, ἅτε ἐκ ἀπολείπον ἑαυτὸ, ἔποτε λήγῃ κινούμενον. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται, τὸτο πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως. Cicero: Solū igitur quod sese mouet, quia nunquam desinitur à se, nunquam ne moueri quādem desinit. quinetiam ceteris quae mouentur, hic fons, hoc principium est mouendi. In quibus illa praecipuè annotanda duco: ἅτε, commode verti, quia: & κινήσεως, mouendi. Plato: ἀρχὴ δὲ ἀγέννητον. Cicero: Principij autem nulla est origo. eleganter. neque enim poterat vna voce dicere ἀγέννητον: cum ingentum sit ἔμφυτον. Plato: ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γινόμενον γίνεσθαι αὐτὴν δὲ μὴδ' ἐξ ἐνός. Cicero: Nam ex principio oriuntur omnia, ipsum autem nulla ex re alia nasci potest. ἀνάγκη γίνεσθαι, dixit simpliciter, oriuntur. & illud, τὸ γινόμενον, omisit. Plato: εἰ γὰρ ἐκ τῆς ἀρχῆς γίνονται, ἐκ αὐτῆς ἀρχῆς γίνονται. Cicero: Nec enim esset id principium, quod gigneretur aliunde. videtur ergo apud Platonem legisse: εἰ γὰρ ἐκ τῆς ἀρχῆς γίνονται, ἐκ αὐτῆς ἀρχῆς γίνονται. quod mihi, ne quid dissimulem, verius videtur. Aristoteles quoque principiorum tres proprietates esse voluit: ut ne gignerentur ex aliis: ut ne ex se inuicem: & ut ex ipsis cetera gignerentur. Plato: ἐπειδὴ δὲ ἀγέννητόν ἐστι, καὶ ἀδιάσπαστον αὐτὸ ἀνάγκη δὲ ἀρχῆς γὰρ δὴ ἀπολομένως, ἔτε αὐτὴ ποτε ἐκ τῆς, ἔτε ἀλλὰ ἐξ ἐνείης γίνεσθαι. εἴπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίνεσθαι. Cicero: Quod si nunquam oritur, ne occidit quidem nunquam. nam principium extinctum, nec ipsum ab alio renascetur: nec ex se aliud creabit. (in quibusdam libris legitur, recreabit.) siquidem necesse est, à principio oriri omnia. Plato: Οὕτω δὲ κινήσεως πᾶν ἀρχῆς, τὸ αὐτὸ κινουῦν. Cicero aliquanto liberiùs: Ita fit, ut motus principium ex eo sit, quod ipsum à se mouetur. Plato: τὸτο δὲ ἔστ'

at. Mureti
ia. Lectiones
LIB
25

ἀπόλλυται, ἔτε γίνεσθαι δυνατὸν. Cicero: *Id autem ne
 nasci potest, nec mori.* legit igitur apud Platonem, ἡ
 γίνεσθαι, ἔτ' ἀπόλλυται. & sanè is ordo melior, & magis
 naturæ consentaneus videtur. Plato: ἢ πάντα τε ἐστὶν
 τὸν πᾶσάν τε γλῶσσι συμπιᾶσθαι ἐλπίαι, ἢ μὴ ποτε αὐτῶν ἐπι
 στήναι ὄθεν κινηθῆναι. Cicero: *Vel concidat omne
 celum, omnisq; natura, & consistat necesse est: nec
 ullam nanciscatur, qua, ut à primo, impulsa moueatur.*
 Qua in parte id primùm animaduertendum est, *u-*
culam & quæ in vulgatis Ciceronis libris non est
 in veteribus legi: & necessariam videri. Deinde
 cùm Plato dicat, πᾶσάν τε γλῶσσι: non est, ut opinor,
 dubitandum, quin apud Ciceronem legendum sit
 non, *omnisq; natura, sed omnisq; terra.* In verbis autem
 Platonis delendum videtur illud secundum *ἐλπίαι*
 quod neque Cicero agnoscit, & sententia repudiata.
 Postremò cùm in quibusdam Ciceronis libris vltima
 pars ita legatur, *Qua primo impulsu moueatur:* et
 cor, veterem scripturam à me representatam esse ne
 que dubitare me, quin ea vera sit. *Αὐτῶν* autem *το-*
*τὸ ἴφ' ἐαυτῶ κινηθῆναι, ψυχῆς ἐστὶν τε ἢ λόγων τὸ αὐτῶ
 τῶν λόγων, ἐκ αἰχμηεῖ.* Cicero: *Cùm pateat igitur
 aeternum id esse, quod à seipso moueatur* (in aliis libris
 quod seipsum moueat) quis est, qui hanc naturam animam
 esse tributam neget? Cuius periodi posteriorem parte
 tem si Cicero ita legit, ut hodiè legitur (neque aliter
 legisse puto,) ne ille mirificus in ea conuertenda fuit.
 Hoc enim dicit Plato: si quis ita definiat animum, ut
 dicat animum esse id quod seipsum mouet, eam defini
 tionem numquam Socratici suo inculturam pudore
 rem. nam ἐσίαν & λόγον, & paulo post φύσιν vocat id,
 quod Aristoteles τὸ τι λῶ ἐστίν. ea verò sententia quo
 modo

modo è Ciceronis verbis efficiatur, Deus aliquis viderit. Plato: πᾶν γὰρ σῶμα, ὃ μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἀψυχὸν δὲ ἐνδθεν αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ, ἐμψυχον. ὡς πάντης ἕως ἄλλης ψυχῆς. vbi non dubito quin legendum sit αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ. Cicero: Inanimū est enim omne, quod pulsū agitur externo: quod autem animal est, (in quibusdam libris, Quod autem est animatum) id motu cietur interiore & suo. nam hac est propria natura anima (in quibusdam libris animi) atque vis. Inuertisse videtur Cicero ordinem τῆς περὶ αὐτῶν, id est, fecisse, ἐξ ἐσσομένης κατηρημένου, ἢ ἀνάπαλιν. Plato: εἰ δὲ ἔστι τὸτο ὅτως ἔχον, καὶ αὐτὸ πᾶν τὸ αὐτὸ κινουῦν, ἢ ψυχῶν, ἐξ ἀνάγκης ἀγχιόντων, ἢ ἀδιάσπαστον ψυχὴν αὐτῶν εἶναι. Cicero: Quae si est vna ex omnibus quae sese moueat; neq. nata certè est, & aeterna est.

Correctus & explicatus locus Platonis

ex Apologia Socratis.

CAP. IIII.

QVOTIDIE magis intelligo, verum esse id quod semper existimaui: nullam esse mendam ita puillam, quam non permagni interfit, è veterum monumentis tolli, ac corrigi: neque vllum hominum genus magis prodesse studiis, quàm eos qui accurate & fideliter operam in illis purgandis emendandisque ponunt. vnus enim litterulae erratum interdum cas etiam eruditissimis hominibus offundit tenebras, vt, tanquam in illuni nocte errantes, quòuis potiùs perueniant, quàm quò volunt. quod & sæpe aliàs animaduerti, & nuper cùm Platoniam Socratis Apologiam euoluerem. in qua cùm alia peccata à Martino deprehendi, tum hoc, quòd nunc ostendere institui. nam cetera, est cur reiecta in aliud tempus vestim, ad ipsum igitur illius orationis finem ita legitur:

N 4

Τοσόδε

at. Microt...
ia Lektionen...
LIII
25

Τὸσόνδε μὲν τοὶ αὐτῶν δέομαι· τὸς ἕτεροι μὲν, ἐπειδὴν ἄλλοι
 πικρῶς αὐτῶν ἀνδρες, ταυτὰ πρῶτα λυπῶνται, ἀπὸ ἐγὼ ἴσως
 ἐλύπωμαι, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χημιάτων, ἢ ἀλλοῦ ἀπὸ
 ἐπιμελείας, ἢ ἀρετῆς. καὶ ἐὰν δοκῶσι τὶ εἶναι, μὴδὲν ὄντως
 δίζετε αὐτοῖς ὡσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι ἐν ὀπιμειῶντι ἂν δὴ
 οἴονται πᾶσι, ὄντες ἕδενός ἀξιοί. καὶ ἐὰν ταῦτα πάντως
 χεῖρα πιπνῶσθε, ἐγὼ εἶσομαι ὑφ' ὑμῶν, αὐτὸς τε, καὶ οἱ ἄλλοι
 quæ verba ita Marcellus reddidit: *Tantum tantum
 precor o viri, ut meos quoque filios, cum adoleverint,
 ipsi, similiter atque ego, vobis molesti sint, pœnis
 afficiatis, præsertim si videantur vobis vel pecuniarum,
 alterius cuiusquam rei maiorem quam virtutis curam habere:
 atque si videri velint, putent se, se alicuius esse præ
 cum nullius sint, illos obiurgatis, quemadmodum ego
 quod non illis incumbant, quibus est incumbendum: acci
 stiment, cum nullius præij sint, se aliquid esse. Quod si
 feceritis, iusta à vobis passus fuero egoq. O filij. In quibus
 id admirabile atque absurdum videtur: quid
 cur Socrates ab Atheniensibus petat, filios suos inter
 fici, si paternam hominum admonendorum & ad
 iuuandorum consuetudinem, vbi adoleverint, im
 tentur, quid enim? peccasse fortassis sibi ipse videbitur,
 tur, quod eam viuendi viam infecutus esset? mirum
 omnium, nam se in eo & deo obtemperasse dixerat,
 & meritum, ut ea causa in Prytaneo aleretur: &
 vita daretur longior, ynquam aliter facturum negaret,
 qua igitur de re ipse se meritò amabat, summissis
 dignum honoribus verè gloriabatur: quid erat causa,
 cur eius in studio versari filios noller? At, dicit fortassis
 se aliquis: ita demum eos ab Atheniensibus vltimo
 supplicio affici cupit, si ita reprehendant alios, ut ipse
 met interim nihili sint, aliarumque rerum maiorem,
 quam virtutis, curam gerant. Ita ne quæso? Sic quoque*

que eos morte mulari, quàm admoneri, ac corrigi
 maule: nam si diceret se potere, primum vt liberi sui,
 si quid peccarent, reprehenderentur, atque increpa-
 rentur diligenter: deinde, si viderentur ita deprauati,
 vt corrigi non possent, vita priuarentur denique: non
 inhonesta, neque aliena personæ Socratis esset oratio.
 sed & multa alia proferre possem, quibus eius senten-
 tiæ absurditas ostenderetur: nisi fatius ducerem, iis
 omnis, veritatem ipsam detegere, cuius splendor exi-
 gui erroris nubecula obumbratus Marfilij aciem fu-
 git. Vbi enim *λυπηγυτος* vulgo legimus, legendum est
λυπηγυτος, qua tantula mutatione scripturæ, quanta fiat
 sententiæ mutatio, videamus. hoc enim dicit Socra-
 tes. Peto a vobis Athenienses, cum filij mei adoleue-
 rint, vt eos vlciscamini, easdem illis molestias exhi-
 beantes, quas ego vobis exhibere consueueram: si aut
 pecunia, aut vilius omnino rei, quàm virtutis, stu-
 diosiores esse videantur. Quas enim solebat exhibere
 molestias Atheniensibus Socrates? admonebat eos,
 vrgebat, instabat, ne vllam rem virtute potiore esse
 ducerent: neue quicquam illius studio præuertendum
 putarent. eandem igitur molestiam filiis suis exhiberi
 capit. itaque addit: Quòd si, nihili cum sint, aliquid
 tamen esse se existiment: exprobrate eis, vt ego vobis,
 quòd non in iis, in quibus oportet, studium collo-
 cent: quodque, nulli pretij cum sint, aliquid se esse ar-
 bitrentur. Id enim se fecisse ipsemet dixerat: cum
 eos, qui se sapientes putabant, longè abesse à sapien-
 tia ostenderet. Sequitur: Hæc si feceritis: tum & mihi
 & filiis meis id quod iustum est, tribueritis. Mihi
 quidem: quoniam quod ego beneficium in vos con-
 tuli, id vos conferetis in filios meos. Iphis autem:
 quoniam afficietis illos ea pœna, quæ errantibus de-
 bita

N 5

bita

Ms. Muratori
 in Lectionibus
 LIII
 25

bita est. quanam autem poena illa sit, è primo cognoscere est: vbi cum Thrasymachus quaesisset de Socrate, quid tandem perpeti paratus esset, si ipse ulem iustitiae definitionem attulisset, qua reprehendi nullo modo posset: Quid verò, inquit, aliud, Socrates, quam quod eum perpeti par est, qui aliquid nescit? par est autem eum à sciente discere: ego quod me quominus ea poena sumatur, non recuso. Hanc tam præclara sententia in vnius litteræ peruersione latuerat.

Virgilij versus è sexto Aeneidos ex Homero imitati.

CAPVT V.

CVM studiosè fecerint aliquot eruditi homines ut indicarent locos Homeri, quos Virgilius imitatus esset: multos tamen (neque aliter in tanta copia fieri potuit) prætermiserunt. qualis est ille è sexto Aeneidos: vbi, accipiente in nauim Charonte

*Ingeniem Aenean, genuit sub pondere cymba
Sutis, & multam accepit imosa paludem.*

ita enim Iliados è, cum insiliret Minerua in curru Diomedis, genuisse sub tanto pondere axis faginat dicitur:

*Ἡδ' ἐς δίπρον ἔβαινε παρὰ Διομήδεα δῖον
Ἐμμεμαῖα θεά. μέγα δ' ἔβραχε στήνῃ ἄζων
Βειδρωῖν. δεινὸν γὰρ ἄρ' οὐ δέδν, ἀΐδρα τ' ἄεστον.*

Notatum Petri Victorij μνημονικὸν ἀμάρτημα.

CAPVT VI.

PETRVS Victorius libro sexto Variarum lectionum, narrans notum illud Socratis somnium, quo, cum in custodia publica esset, præuidit, sibi post tertium diem esse moriendum, admonitus illo versu,

Ἡματὶ καὶ τετάρτῃ φθίσω ἐέλθων ἴκοιο.

Virgilij

Verſum, inquit, eſſe è primo libro Iliados notum eſt, pronun-
ciaturq; illic ab Agamemnone in iurgio illo: cum enim
diſceſſet Achilles ſe domum reuerſurum, copiasq; ſuas è bello
abſtulerum, compulſum iniuriis ipſius, liberè permittit illi,
ut hoc, ſi vellet, faceret, rex regum: utq; ſe oſtenderet nihil
curare diſceſſum illius, monſtrauit in ſermone, eum breui
tempore domum peruenturum. Hæc Victoriuſ. quæ om-
nia, ut vno verbo dicam, falſa ſunt. verſum enim il-
lum eſſe, non è primo, ſed è nono libro Iliados, no-
tum eſt: pronunziaturq; illic non ab Agamemnone,
neq; in iurgio; ſed ab Achille, qui Vlyſſem alloquens,
abiturum ſe dicit, & ſi Neptunus proſperum curſum
dederit, tertio die in patriam peruenturum.

Εὐ δὲ κεν Νηπιῶν δῶν κούρης Ἐννοσίγαιου,

ἤματι κεν τετάρτῳ φθίνῃ ἑεβῶλον ἰκαιοῦν. id eſt,

Quod ſi Neptunus facilem dederit mihi curſum,

Tertia lux Phœbia lætis me ſiſtet in aruis.

cur autem apud Platonem ex ἰκαιοῦν factum ſit ἴκωρο,
facile eſt videre. Neminem igitur memoriæ ſuæ val-
de confidere oportet: cum Victorium quoque ipſum,
tanta doctrinæ copia præditum hominem, in rebus
non abſtruſis neque reconditis, interdum tamen va-
cillare videamus.

De facultate contrariorum. emendatus & declaratus
locus è ſecundo Ariſtotelis De arte dicendi.

CAPVT VII.

TRIBVS modis intelligi poteſt id quod in phi-
loſophorum ſcholis tritum ac celebratum eſt,
contrariorum eandē eſſe vim ac poteſtatem. aut enim
de vi ea quæ ineſt in ipſis contrariis, aut de ea qua
contraria apprehenduntur, aut de ea qua efficiuntur.
nos, docendi cauſſa, vim inſitam, vim percipiētem, &
vim

at. Mureti
ia Lectiones
LIII
28

vim efficientem vocabimus. Ergo si de vi infusa
loquatur, non eadem est vis ac potestas contrari-
orum, immò, vero contraria. exempli gratia: non e-
dem vis est infusa frigori ac calori; cùm frigus com-
hendi vim habeat, laxandi calor: non eadem albo
nigro: cùm illud visum dissipet, hoc colligat. co-
nino autem, cùm de hoc genere potestatis proprie-
per se agitur: valet illa regula quæ posita est in prin-
cipio dialecticorum, Contraria de contrariis dicta, probanda
esse. Quòd si agatur de vi percipiente: tum simpli-
ter & absolutè dici potest, eandem esse vim contrari-
orum. etenim album & nigrum eadem facultate cog-
noscimus: itemque consonum & dissonum; cal-
dum & frigidum, & similia. & de hac potestate inte-
ligendus est locus ille è principio quinti Ethicorum
vbi hoc dicitur. quinetiam ob hanc ipsam causam
contrariorum eadem est ars, eademque scientia. *ἡ
γὰρ αἰ πέτραι, καὶ αἰ ποικιλῆαι, καὶ αἰ ἐπισημαί, δυνάμεις εἰσὶν*
ait Aristoteles lib. octavo *ἡ μὲν τὰ φυσικά*. Vbi autem
sermo est de potestate efficiente, adhibenda quædam
distinctio est. nam causa efficiens contrariorum
quodammodo eadem est, & quodammodo non e-
dem; nempe eadem quidem genere, sed non eadem
specie. Verbi causa: eadem res efficit sanitatem &
morbum: nempe temperatio quatuor humorum,
quibus corpus constitutum est. sed illam bona tem-
peratio, hanc mala. itidemque efficiendæ virtutis,
efficiendæ vitii potestas eadem in re sita est: in consue-
tudine. non tamen vna eademque consuetudo vici-
sum & virtute præditum efficiet hominem: sed con-
traria. atque ita intelligendus est locus ille è secundo
Rhetoricorum: *ἡ γὰρ αὐτὴ δυνάμεις ἢ ἐναντίας, ἢ ἐναν-
τία*. in quo Victorius sui se dissimilem præbuit. legem
dum

dum autem ibi est, ἢ ἐναντία: non, ut vulgo legitur, ἢ
 ἰσότης. quod ego cum à primo coniectura tantum
 fueris iudicassẽm: reperi postea libros & calamo no-
 tatos, & typis descriptos, qui opinionem confirma-
 rent meam. Quod si vna eademque specie, aut etiam
 numero res potestatem efficiendi contraria in se con-
 tinere dicatur: id necesse erit contingere aut non in
 eodem *ὑποκειμένῳ*: aut quod, si idem sit, non sit ta-
 men affectum eodem modo: aut contraria illa non
 eadem ratione efficiuntur, aut non eodem quasi in-
 strumento. Ut idem ignis & astringit & resoluit: sed
 adstringit fortassè corium: ceram aut glaciẽm laxat.
 Altit appetentiam rerum Venerearum & auget, &
 minuit: sed minuit in viris: auget in feminis. Ebrie-
 tas alij garrulitatem affert, alij silentium, doctrinæ co-
 pia alij confidentiam, alij timiditatem. Fieri etiam
 potest, ut sit idem *ὑποκειμένον*: sed non eodem modo
 affectum, ut vini aut Veneris vsus vni eidemque ho-
 mini, sed aliter atque aliter affecto, modò salubris est,
 modò noxius. Quod si & idem sit, & eodem modo
 affectum: oportebit, ut dixi, contraria illa aut non eo-
 dem modo, aut non eodem quasi instrumento effici.
 Nam diuturna niuis contrectatio & frigus affert, &
 calorem: sed alterum quidem per se, alterum per
 quandam *ἀντιπρῆξιν*. Vinum & humectat, & ex-
 siccat: sed alterum per se, alterum *καὶ συμπλεκτικός*. sic
 senectus adueniens & sicciore & humidiores facit.
 At idem medicus eundem hominem & interficere
 potest, & sanare: non tamen eodem planè instrumen-
 to, sed hoc remedio, illud veneno. & idem geometres
 potest in eodem auditore & scientiam, & ignoran-
 tiam efficere; sed illam demonstratione, hanc paralo-
 gismo. Hæc mihi de hisce rebus cogitanti venerant
 in mentem

at. Mureti
 ia. Lectiones
 LIII
 28

in mentem; quæ cum haud prorsus ἀφιλόσοφα videretur; placuit alio rem iudicio committere.

Alius locus ex eodem libro explicatus.

CAPVT VIII.

IN EST obscuritatis aliquid etiam in iis verbis, quæ proximè antecedunt eum, quem modò adducimus, è Rhetoricis locum. ait enim Aristoteles, vnum contrariorum eam naturam habeat, vt autem aut fuisse possit: posse id probabiliter etiam de altero colligi. quod quidem verum esse non videbitur, nisi quomodo hic accipiatur *δυνατόν*, intelligas. id quæ Aristoteli nullo modo attigisse miror. *Δυνατόν* enim nomen interdum ita latè patet, vt amplectatur & quod necessariò vel fit, vel est, *ὡς καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἡμετέρας διαφορὰς*: & id quod citra vllam necessitatem. In hoc autem ad hoc tantum genus, quod postea loco posuimus, pertinet, *ὡς ἀπὸ διαφορῆς τῶν ἐξ ἀλλήλων*. Illo priore modo si accipiamus, falsum erit, quod hic Aristotele traditur. non enim si potest ignis esse calidus, sequitur, vt etiam frigidus esse possit. neque potest moueri calum, potest etiam quiescere. nam in iis quæ necessariò sunt, non vtrunque contrariorum est ἢ *δυνατόν*, sed alterum tantum; neque vtrumlibet, sed certò ac definitè alterum. Nemo autem cavilletur hic, motum & quietem non esse propriè contraria. constat enim, hic, vt saepe alibi, Aristotelem accipere τὰ ἐναντία ἀπὸ τῆς ὁμοειδοῦς δυνατοῦ ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς δυνατοῦ ὁνομα. & ita verissimum erit, quod docetur. nam hoc modo πάντῳ τῷ δυνατῷ ἔστι, δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι. Ita disputantur hæc ab Aristotele ἐν τῷ πρώτῳ ἑρμηνείας.

Correctus

Correctus Ciceronis locus ex oratione pro C. Rabirio perduellionis reo.

CAP. IX.

MISERA est ignominia iudiciorum publicorum, misera mutilatio bonorum: miserum exilium. sed tamen in omni calamitate retinetur aliquod vestigium libertatis. mora denique si proponitur, in libertate moriamur, carnis exere, & obductio capitis, & nomen ipsum crucis absit non modo à corpore civium R. sed etiam à cogitatione, oculis, auribus. harum enim omnium rerum non solum euentus atque perpeſſio, sed etiam conditio, expectatio, mentio ipsa denique indigna ciue R. atque homine libero est. Ciceronis hæc verba sunt è luculenta illa oratione, qua consul C. Rabirium defendit perduellionis reum. in quibus cum duæ voces, seu meritò, seu immeritò, semper mihi suspectæ fuerint: non possum, quin suspicionem meam exponam. Harum vocum prior est, *obductio*. quanquam enim non sum nescius, obducere, interdum esse idem quod, obtegere; libentius tamen hoc loco legerem, *obnuptio*. nam quòd hoc vocabulum nusquam alibi apud Ciceronem legatur; ne obductio quidem. & obnuptio melius, ni fallor, conueniret cum diro illo & horrendo carmine, quod paulo supra recitauerat; *Caput obnubito; arbori infelici suspendito*. Altera earum, quas dixi, vocum est *conditio*: pro qua malle, *condictio*. Etenim condicere, vetere lingua, est denunciare; & *condictio*, denunciatio; vt & veteres Grammatici, & Iurisperiti docent. quo sensu, misere hic, vt opinor, quadraret. Sed hæc opinione tantum nixa sunt. quare cohibeamus assensionem, dum aliquid certius & exploratius afferatur.

Ciceronis

at. Mureti
ia Lectiones
LII
28

Ciceronis loci duo ex Æschinē, vt videtur, imitati.

CAPVT X.

CICERO, cū in tertia oratione in Catilinam commemoraret ea signa, eaque prodigia, quibus dii immortales imminens periculum praemonstrauerant, populumque R. vt sibi caueret, praemonuerant, affirmavit, eos ita praesentes opem tulisse, ut panē oculis videri possent. & paulo post, tam multa signa se consule diuinitus exitisse dicit; vt haec, & quae nunc fiunt, canere dii immortales videntur. Credi autem potest imitatus esse hac in parte locum cum illum Æschinis ex oratione aduersus Cresiphontem; vbi ait, deos ita praedixisse ac praesignificasse populo Atheniensi mala, quae ei Rhetorum quorundam culpa imminerent, vt propē humana voce assumpti clamarent, cauendum esse. Verba Graeci orationis haec sunt: ἀλλ' ἔφούλερον, ἔφρασεσήμενον ἡμῖν οἱ θεοὶ τὰ λάζαρχ, μονονὴν ἀνθρώπων φωνὰς φρασησήμενον. nam quod, videre oculis, ibi Cicero dixit, eodem loquendi genere Æschines vsus erat paulo supra; etsi non eodem de re loquens: ὁρᾶτε τοῖς ὀφθαλμοῖς ἢ ἐξ ἀέρος ἐπάροτον λιμένα τετείχισμένον. eam autem orationem conuerterat, vt quidem creditur, Cicero. quod facilius ipsi, quae ex ea imitaretur, in mentem venire poterunt. nam pulcherrimum illum locum ē secundum agraria, *Ponite ante oculos vobis Rullum in Ponto*; & illius item ex vndecima Philippica, *Ponite igitur ante oculos P. C. miseram quidem illam & flebilem speciem, sed incitandos animos vestros necessariam, nocturnum impetum in urbem Asia clarissimam*, & quae sequuntur: eorum igitur locorum vtrumque quin ex eadem Æschinis oratione expresserit, non sanē admodum dubio.

Locis

Locus autem Æschinis, vnde illos imitatos esse credo, hic est: Τίναδε δή μοι μικρόν χερόν, ἢ διανοίαν, μὴ ἐν τῷ λόγῳ, ἀλλ' ἐν τῷ δέσφῳ, καὶ νομίζετε ὄραν προσόντα τὸν λόγον, &c. & paulo post: Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς σώμασιν ἔπαρθετε, ἢ γὰρ διανοίας ἀποβλέψατ' αὐτῶν εἰς τὰς συμφοράς, καὶ νομίζετε ὄραν ἀλισκομένῳ ἢ πόλιν, τειχῶν καταστροφάς, ἀφροσύνας οἰκῶν, ἀγρομένας γυναικας, καὶ παῖδας εἰς δαλείας, ἀφροσύνας ἀνδράπων, πρεσβυπιδας γυναικας, ὃ δὲ μεταμανθάνοντας ἢ ἐλαδδεύαν, κλαίοντας, ἰκετεύοντας ὑμᾶς, ὀρμζομένους, ἢ τοῖς πτωχόμενοις, ἀλλὰ τοῖς τέτοις αἰτίοις. quo quidem subiectionis exemplo vix vllum posse reperiri pulchrius puto.

Declamazione in Sallustium loci duo, quorum alter ex Æschine, alter è Demosthene expressus videtur.
CAPVT XI.

Ex eadem Æschinis oratione sumptum est id quod positum est ad finem illius declamationis, qua Cicero, tamquam à Sallustio prouocatus, respondere ei fingitur. ita enim ibi scriptum est: *Finem dicenti p. c. faciam. saepe enim grauius vidi offendere animos aulorum, eos qui aliena flagitia apertè dixerunt, quàm eos qui commiserunt.* apud Æschinem enim ita legimus, *ὅτι γὰρ ποτε εἶδον μισθέντας τὸς τὰ ἔργα πησιόν αιχρά λιαν πῶς λέγοντας.* quod autem statim subiungitur: *Mihi eadem ratio habenda est, non quid Sallustius merito debeat auare, sed vt ea dicam, si qua ego honestè effari possim: videtur imitatum ex illo Demosthenis: ὁκνῶ, μὴ πῶς ἂν τὰ προσόντα λέγων, αὐτὸς ἔπροσηκοντας ἐμαυτῷ δόξω προσήκον λόγους.* aut ex hoc, quod in eadem oratione legitur: *πολλὰ γὰρ ἔτερον εἶπεν ἔχων πῶς αὐτὸ παραλείψω. ἢ γὰρ εἰ ὁ δὲ εἰς αὐμ προσόντ' αιχρά τέτω καὶ ὀνειδίη, πάντ' οἶμαι εἰς ἡμᾶς λέγειν. ἀλλ' ὅσα μὲν αἰχρόν ἐστιν εἶπεν ἐμοί.*
○ Inficetum

at. Mureti
ia Lektionen
LII
28

*Inficetum, non ut vulgò, Infacetum, scribi oportet:
ex eadem configuratione: etera ad eundem modum.*

CAPVT XII.

CVM iam pridem in veteribus Catulli libris
ptum reperissem,

O seculum inspiens, & inficetum: itemque

Pleni raris & inficetarum: &

Idem inficeto est inficetior rure:

præterieram ea omnia, tanquam errata librarior
eramque secutus vulgarem consuetudinem, qua
receptum est, ut per a litteram, non per i, cuncta
vocabula & scribantur, & pronuncientur. nuper
tem cum ea de re paullo attentius cogitasset, pla
adductus sum in eam sententiam, ut veterem illi
scribendi rationem probam & incorruptam; eam
tem qua vulgò nunc utimur, prauam & corruptam
iudicarem. Ut enim ab æquo, non inæquus, sed in
quus: & ab amico, non inamicus, sed inimicus:
sapiente, non insapiens, sed inspiens: & à facio, non
infacio, sed inficio dicitur: sic à faceto, non infacetum
sed inficetum dicendum videtur. Nam illud quod
nonnihil est, quòd Angelum Politianum, eruditissim
mum & accuratissimum hominem, ita scribere
tum constat. Hermolaus quoque Barbarus, qui, qu
vrbs orbis terrarum lumen est, eius ipse vrbs ma
mum lumen fuit, ita scribenda hæc censuit. illi
enim verba hæc sunt ex emendationibus Pliniani
*Cum inficetus, non infacetus dicatur, auctore vel Catullo
scribendum est, Inficetissime.*

Correctus & illustratus Aristotelis locus è
libro quinto Ethicorum.

CAP. XIII.

ARISTOTELES libro quinto Ethicorum cum
ius civile ita diuisisset, & aliud naturale esse,
aliud legitimum diceret: legitimi exempla hæc po-
fuit. Mina captiuos redimere: capram, non oues duas
immolare: Brasidæ sacra facere, quorum primum &
postremum vnde sumpta sint, satis constat: medium
ita non commune ac contritum est, vt Michaël Ephe-
sus temerè id confictum, non ex vlla historia sum-
ptum putarit. Quod cum mihi semper suspectum vi-
sum esset, memini me, octo abhinc annos, cum eum
librum Lutetiæ publicè interpretarer, ita dicere, men-
dolam mihi eius loci scripturam videri; sic tamen, vt
non magno negotio corrigi posset. neque enim le-
gendum, *αἴγα δύοι, ἀλλὰ μὴ δύο πρόβατα*: sed, *αἴγα
ἓν δύοι, ἀλλὰ μὴ πρόβατα*: id est, capra, non ouibus,
rem diuinam Ioui facere. id acceptum esse ex Hero-
doto, qui in Euterpe narrat, ab iis Ægyptiis qui Io-
uis Thebani templum accolunt, suntve è Thebana
præfectura, non oues, sed capras tantum immola-
ri: cum contrà, qui sunt è præfectura Mendesia,
capris abstineant, immolent oues. vtriusque autem
ritus fabulosas quasdam origines pluribus verbis
persequitur. Hoc ex me postea auditum Dionysius
Lambinus, homo singulari doctrina & acerrimo
iudicio præditus, ita probauit, vt interpretationem
Aristotelei loci suam, ad meam correctionem ac-
commodarit.

at. Mureti
ia Lectiones
LIII
25

Verbum διαψεύδου, quodam loco è secundo Rhetoricorum Aristotelis non videri ita accipiendum vt Victorius censuit.

CAPVT XIII.

TRIA omninò sunt quæ efficiunt, vt ij qui consilium dant, digni iudicentur quibus credamus. quosque duces in rebus suscipiendis ac gerendis sequamur: prudentia, probitas, & beneuolentia est. nos. horum trium si quid abfuerit, non satis tutum est, eorum consilio fidere. nam & qui tum bonus tum erit, tum amicus nobis, si idem parum prudens ac consideratus fuerit, falsus ipse, nos fallet. & qui callidus atque acutus est, si aut improbus sit, aut male animatus in nos in fraudem inducet potius, quam bono & vtili consilio adiuuet. etiam si qui & prudens est, & vir bonus, nisi beneuolentia nos aliqua complectatur, non valdè laborabit, quid nobis futurum sit. itaque dabit quidem ille nobis consilium bonum, & sine fallacia: sed tamen non ita cogitatè, vt aliqua nobis cum ipso esset coniunctio. quare potest fallere. quòd si etiam inimicus sit: numquam factus nobis auctor erit, vt id faciamus, quod ipse nobis optimum fore cognoscet. tria illa in quo inerunt, neque volet fallere, & vix poterit falli. Hoc Aristoteles libro secundo Rhetoricorum his verbis docuit. Τὸ μὲν οὖν αὐτὸς ἐστὶ πρὸς τὰς λέγοντας, τρία δὲ τὰ αὐτὰ ποσῶτα γὰρ ἔστι, δι' ἃ προσδίδομεν, ἕξω ἧστ' ἀποδείξω. εἰς ταῦτα, φρόνησις, καὶ ἀρετὴ, καὶ εὐνοία. Διαψεύδου δ' ἂν οὐ λέγουσι, ἢ συμβουλεύουσιν, ἢ διὰ πάντα ταῦτα, ἢ διὰ τὰς ἀρετὰς ἢ γὰρ δι' ἀφροσύνην ἐκ δεισιφρονείας δοξάζουσιν, ἢ δοξάζουσιν ἐκ τῆς ἀμολογίας ἐκ τῆς δοκίμια λέγουσιν, ἢ φρόνησις μὲν, καὶ ἀρετὴ καὶ εὐνοία, ἀλλ' ἐκ εὐνοίας. διὰπερὶ ἐνδέχεται μὲν τὰ εἰρησυχίαν συμβουλεύουσιν.

ἐπιλαμβάνει γινώσκοντας. ἢ παρὰ τὰυτὰ ἐδέν. quibus in
 verbis Petrus Victorius illud διαψιδεῖν, exponit, *la-*
bitur, ac decipiuntur: & probat, id verbum interdum
 eo sensu capi, probato alio quodam Aristotelis loco.
 Ego autem, vt probes, verbum πολύσημον hoc aut illo
 modo accipi, non puto hoc satis esse, si doceas, etiam
 alibi eam vim habere. videndum illud quoque arbi-
 tror, ea quam afferas, interpretatio ei loco, quem de-
 clares, conueniat ne an minus. nam si in illo versu,

Depresso incipiat iam tum mihi taurus aratro

Ingemere: dicerem, taurum esse secundum signum
 Zodiaci: non eo minus errarem, si ostenderem, eam
 vocem id valere in illo,

Candidus auratis aperit cum cornibus annum

Taurus.

Quoniam igitur διαψιδεῖν interdum valet idem
 quod labi ac decipi: tamen qui in eo quem recitari,
 loco ita exponat, labi ipsum ac decipi puto. nam is qui
 cognoscens quid sit optimum factu, nihilo minus aut
 malitia, aut odio ductus, aliud suadet, διαψιδεῖν ex
 Aristotelis sententia: neque tamen labitur ac decipi-
 tur; sed fallit ac decipit. ergo præstare arbitror, vt δια-
 ψιδεῖν, exponamus, *fallunt*. quod si quis obiciat,
 id verbum hoc sensu non conuenire in eum qui vir
 bonus amicusque sit, sed per imprudentiam inutile
 consilium det; huic ego respondeo, fallere dici non-
 numquam etiam illos qui sine vlla mala, vt ait Plau-
 tus, malitia, in errorem inducunt eos quibuscum
 agunt. Non enim vetus illud iusiurandum, ita concipi
 voluissent, Si sciens fallo: nisi etiam inscientem
 posse fallere iudicassent.

O 3

Quid

at. Mureti
 ia. Lectiones
 LIII
 28

Quid apud Catullum, asini nomine intelligendum
esse videatur. CAP. XV.

ASINUM videtur Catullus dixisse, non animal
quod vulgò notum est, sed lapidem molarem
in epigrammate, quò exagitavit Emilij cuiusdam
deformitatem, quem ait pistrino atque asino tradi
oportere. Græci certè & bestiam illam, & molam eo-
dem nomine appellant. itaque Hesychius *όνον* ait esse
superiorem in pistrino lapidem: Eustathius autem, *παιστρινόν τὸ μύλος*. & Antronium asinum ex eo in pro-
verbium abiisse, quòd Antronij lapides habeant aptos
ad conficiendas molas. & in primo *ἀναβάσις* ita lectu-
ptum est: *Οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνες ἀλέτες πρὸς τὴν περὶ
ὄρουποντες, καὶ παιστρινόντες, εἰς βαβυλωνίαν ἦγον, καὶ ἐπαύσαντες
αὐτὰρ ἐξέρχοντες σίτην, ἐξ ὄνων*. quorum verborum hæc est
Romuli Amasæ interpretatio: *Incola asinaria molas
circa flumen cadunt, extusasq; Babylonem deportant, in
venditis coempto frumento famem leuant, qui cur asina-
rias molas dixerit non video, ego lapides molares tan-
tùm dixissem, nam illud ἀλέτους additum est in Græ-
co sermone ad tollendam vocis ambiguitatem, quæ
in Latino nulla est. Quinetiam piscem ὄνον ex eo vo-
catum esse credo; quòd in cerebro lapides habeat mo-
larum similes, quamquam alij ab asinini corij simili-
tudine dictum autuhtant.*

Malè conuersos videri à Cicerone tres Euripidis versus.

CAPVT XVI.

NON sine causa ait Cicero, cum Orestem doceret
Euripides, primos tres versus reuocasse dicitur
Socrates: *Neque tam terribilis vlla fando oratio est,
Neque fors, neque ira calitum inuectū malum,
Quod non natura humana patiēdo ferat.*

Qui, si cuique fas est, id quod sentit, dicere, videtur eorum versuum sententiam aut non satis percepisse, aut non fideliter reddidisse, quod ut iudicari ab aliis possit, Græcos Euripidi subiiciam:

Οὐκ ἔστιν εἰδὲν δεινόν, ὡδ' εἰπεῖν ἐπ' ὅ,

Οὐδὲ πάθος, εἰδὲ ξυμφορὰ θεήλατ' ὅ,

Ἡς ἐκ ἀν' ἀργίτ' ἀχθεὶς ἀνδρῶνα φύσις.

primum igitur versum, si Ciceronem sequare, ita accipias necesse est: *ἐκ ἔστιν εἰδὲν ἐπ' ὅ ὡδ' εἰπεῖν*. id est: *nullum est verbum ita terribile dictu*, quod sanè, ne quid dissimulem, mihi quidem non placet, ac fieri potest, ut fallax, sed dico id, quod videtur. Deinde, quàm aptè reddatur *fors*, alij viderint, postremo in tertio versu nulla est patientiæ ac tolerantia significatio, potiusque hoc dicere Euripidem puto, Nihil, ut vno verbo eloquar, dirum ac terribile est, neque morbus neque à diis inuecta calamitas, cuius grauitati hominum natura ac conditio exposita non sit, id quod statim confirmat inuistrato, & antea inaudito supplicij genere, quo à diis affectus est Tantalus. Neque ignoro, quàm sit periculosa, ut ait Flaccus, plenum opus alex, à Cicerone dissentire: verum tamen. Mecum quidem Græcus eius poëtæ explicator, quisquis est, facit.

De quodam loco ex epistolis ad C. Trebatiam accuratè disputatum. CAP. XVII.

ANGELVS Politianus capite xxviii. Miscellaneorum illustrare conatus est hunc Ciceronis locum ex epist. ad Trebat. *Hic tibi tam ignoscemus nos amici, quàm ignouerunt Medea, qua Corinthum arcem altam habebant, matrona opulente optimates, quibus illa manibus*

at. Miscellaneorum
lectio
LIII
25

manibus gypsatis per suavitatem, ne sibi vitio illa verteretur, quod abesset à patria.

Nam multi suam rem bene gessere, & publicam patriam procul:

Multi qui domi atatem agerent, propterea sunt improbatii.

quod enim neminem ante se ne suspicatum quidem esse gloriatur, ait, hos duos esse versus ex Ennii Mædea ex his Euripideis expressos:

Κοινῶσαι γυναῖκες, ἐξῆλδον δόμων,
μή μοι τι μέμνησθ'. οἶδα γὰρ πολλὰς ἑροτῶν
σεμνὸς γεγῶτας, τὲς μὲν ὀφθαλμῶν ἀπο,
τὲς δ' ἐν θυγατέρισι. οἱ δ' ἀφ' ἡσυχυῦ ποδῶς
δύσκλησαν ἐπήσαντο ἢ ῥαθυμίαν.

Petrus quoque Victorius libro x. Variarum lectio- num idem sentire se, quod tradiderat Politianus, ostendit. neque umquam quenkam audiui, qui ea de re vilo modo dubitandum putaret. Ego autem, quanquam apud me plurimum & Politiani & Victorij valet auctoritas, mirifice tamen ab utroque dissentio. quocirca hoc loco, quid de illis versibus sentiam, aperire constitui, ut ab eruditis hominibus, merito si immerito id faciam, iudicetur. In primis igitur Latinos versus malè ab eis distinctos, ad hunc autem modum distinguendos censeo:

..... nam multi suam
Rem bene gessere, & publicam, patria procul.
Multi, domi qui atatem egerunt, propterea
Sunt improbatii.

nam quod egerunt, lego, vbi vulgo legitur, agerent veteres in eo libros auctores habeo. & ipse quoque Victorius ita legit. at hoc quidem leue est. illud grauius, quod planè iudico necesse esse, ut aut ne sint iij versus

versus Euripidis à Latino poëta conuersi: aut vt eos, siue Ennius, siue quis alius fuit, quò ita interpretatus est, non intellexerit, & in sententiam alienissimam detorserit. Nam apud Euripidem quidem cum Medea præ dolore iam non compos animi, domi clausam se contineret, excrucieturque se, & eos, quasi à furis agitata, clamores ederet, qui etiam foris exaudirentur: Corinthiæ mulieres, è quibus constat chorus, orant nutricem, vt ad eam adeat, ipsamque educat ex ædibus. sperabant enim se aspectu & alloquio suo illum doloris ardorem aliqua ex parte mitigaturas. Paulo post igitur domo egrediens Medea ita eas affatur:

Κορινθίαι γυναῖκες, ἐξ ἡλθὼν δόμων,

μή μοι π μέμνησθε.

id est: Corinthia mulieres, egressa sum ex ædibus, ne quid mihi succenseatis, quasi diceret: Non equidem libenter hoc tempore in aspectum hominum prodeo. omnes enim, quos grauior aliquis vrget dolor, tenebras & solitudinem quærunt: lucem & frequentiam odent. verumtamen cum vestro nomine rogata essem, vt huc prodirem, prodij: ne, si prodire nollem, vos id fortè superbia quadam ac contemptu vestri à me fieri crederetis. At illo altero modo, ita accipienda erunt hæc verba: ἐξ ἡλθὼν δόμων. id est patriam meam reliqui. μή μοι μέμνησθε. id est nolite id mihi vitio vertere. quod mihi quidem alienum καὶ ἀπροσδιόνυσον videtur. Sequitur: οἶδα γὰρ πολλὰς θροῶν σεμνὲς γυναῖκας, τὰς μὲν ὀμμάτων ἀπο, τὰς δ' ἐν θυγατρὶς. quæ ita interpretor: noui enim multos mortalium, qui arrogantes habiti sunt, quòd se videndos exhibere nollem. alio contrà, quòd in atrijs sedentes, viderentur de se quasi spectaculum quoddam præbere, in eandem opinionem venisse. Nam quod ille Cicero-

at Mureti
ia Lectiones
LII
25

Marchum, & sex thesmothesas, cum magistratum in-
 erent, publice iurare solitos, & obseruatu-
 neque passuros fidem suam donis muneribusve cor-
 rumpi: si quis ipsorum secus fecisset, eum multa nomine auream statuam suam pensurum esse. Eius rei auctor est Iulius Pollux libro Onomastici ad Commodum Caesarem octauo. Cypselidarum autem anathema, de quo non ita multo post ea, quae posui, verba apud Platonem mentio est, quodnam fuerit, copiose Pausanias in Eliacis docet.

Quod discrimen sit accusationis & maledictionis, e Demosthene & Cicero.

CAPVT XIX.

TRADITVM est accuratè & diligenter à M. Tullio in Cœliana defensione, quid inter accusationem ac maledictionem interesset. olim autem Demosthenes etiam ista distinxerat: vt quamuis non planè idem ab utroque dicitur; dubium tamen non habeam, quin Cicero in ea re tractanda summi Græci oratoris vestigia sit persecutus. Vtrumque igitur locum meo more describam, vt comparentur. Demosthenes *ὅτι τερὰν. Καί τινι καὶ τὸτο ὁ ἄνδρες ἀδελφαί, ἐγὼ λυδοῦσαν κατηρέας τὰτα διαφέρειν ἠγάμαι, τὸ δὲ μὲν κατηρέας ἀδικημάτων ἔχειν, ὅν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ πιωείαι. τὸ δὲ λυδοῦσαν ελασσημίας, αἷς καὶ τὸ ἀπὸν φύσιν τοῖς ἐχθροῖς ὅτι ἀλλήλων συμβάνοι λέγειν.* Cicero pro Cœlio: *Sed aliud est maledicere, aliud accusare. Accusatio crimen desiderat: rem vt desinat: nomine vt notet: argumento probet: teste confirmet. maledictio autem nihil habet propositi præter contumeliam: quæ, si petulantius iaciatur, (ita enim legendum est: non, vt vulgo, iactatur.) conuicium: si factius, vtbanitas nominatur.*

De vi

at. Mureti
 ia Lektionen
 LIN
 25

De vi veritatis Ciceronis sententia ex Æschino.
Liiij loci duo emendati.

CAPVT XX.

EMERGERE tandem & existere veritatem, & que vllis vniuersis machinis ita premi, vt opprimatur, multi grauesque auctores sæpe dixerunt: Cicerone inter ceteros, qui cum hanc grauissimam & dignitatis plenissimam sententiam ponere in Cælii defensione vellet, ex Æschino eam propè interpretatus est. O magna, inquit, vis veritatis, qua contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contrarij, fides inanium insidias facile se per se ipsa defendat. Æschinus autem ἐν τῷ 11^ῳ Τιμάρχου. Οὗτος ἰσχυρὸν ὄν, ἢ ἀληθεία, ὥστε πάντων ἀπαιεῖν τὴν ἀδραστῶν λογισμῶν. Etiam apud Lium Q. Fabius Maximus idem dicit, in illo pulcherrimo sermone, quem habuit cum L. Paulo aduersus Annibalem proficiscente. Sed locus ita deprauatus circumfertur, vt intelligi non queat, ita enim legitur: *A veritate laborare nimis ius aiunt: extingui numquam.* Sed vocem ius, in veteribus libris non legi, admonuerunt etiam alij. Mihi, cum eum locum accuratè legerem, incidit suspensio, ut corrigendum esse: *Veritatem laborare nimis sæpe, aiunt extingui numquam.* Id igitur in libri mei margine adscripseram, addita ea nota, qua coniecturas meas distinguere soleo ab iis mutationibus, quas vetustis libris auctoribus facio. Sed cum postea διὰ ἄλλου accidisset mihi, vt eum ipsum locum inspicerem; visum est, librum quoque veterem, quem habeo, consulere; & quid is fortè meam coniecturam adiuuaret. Repperit autem plus etiam, quàm volueram. etenim ne vna quidem littera plus minúsve habebat, quàm vt ego diuinaram.

distinaram. sed ea inspectio iter mihi aperuit ad tollendum ex eo loco mendam alteram. nam quod statim subiicit Fabius: *Gloriam qui spreuerit, veram habebit*: vix verum videtur, ita simpliciter, & sine vlla adiectione prolaturum. quid enim? ἀφιλότιμον ἦδ', laudi ne datur, an in vitio ponitur? quam multi gloriam spernant ignavi & nulli pretij homines! Cum igitur in meo libro legatur, *Gloriam quam qui spreuerit, veram habebit*: conicio legendum, *Gloriam vanam qui spreuerit, veram habebit*. sic enim & verior erit sententia, & illa contrariorum relatione ornator, & melius cohererebit cum eo quod paulo supra dixerat Fabius: *Resistes autem aduersus famam rumoreisque hominum si satis firmus fueris: si te neque collega vana gloria, neque tua falsa infamia mouerit*. quam facile verò librarius in eo labi poterit, cum quis facile videat, λεπτολογεῖν non est meum.

Mulieres eruditas plerumque libidinosas esse, duorum poetarum testimoniis confirmatum. Iuuenalis locus cum quodam Platonis collatus.

CAP. XXI.

VAFFERRIMVS poëta, qui que omnia suæ tempestatis hominum vitia & nouerat optimè, & infectabatur liberrimè, Iuuenalis, in ea satyra, qua mulierum improbitatem detexit, non obscure significauit, displicere sibi mulieres eruditas, & disertas.

Non habeat, inquit, matrona, tibi qua iuncta recumbit,

Dicendi genus, aut curtum sermone rotato

Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes.

Euripides quoque, magnus & ipse mulierum osor, est dictus est à quodam eas odisse in choro, amare in choro, eiusdem sententiæ fuit. putauit enim, id quod res est,

Mureti
ia Lektionen
LIII
25

res est, caras & ingeniosas feminas promptiores & acutiores esse ad struendas machinas, quibus docerent viros. itaque apud eum ita Hippolytus loquitur

Σοφὸν ἢ μισῶ. μὴ γὰρ ἐν γ' ἐμοῖς δόμοις

Εἶν φρονέουσα πλείον, ἢ γυναικὶς χεῖρ.

Τὸ γὰρ πανέργον μείλλον ἐντίκτει Κύπρις

Ἐν τ' σφαιῶσιν. id est,

Odi eruditam. ne mea vniquam sit domi,

Quae plus sciat, quam mulierem scire expedit.

Namque eruditus ipsa maiorem Cypru

Astutiam indit.

& sanè non nimis pudicas esse ingeniosas & eruditissimas mulieres, fidem facere poterit Sappho. neq. mirum multas enim historias legunt, peccare, ut ait Flaccus, docentes. sed in iis quae supra retuli Iuuenalis verba constat, metaphoram esse à iaculis sumptam, quae breuia cum sint, rotando torqueri solet. eadem autem rem vsus est Plato; cum Lacedaemoniorum loquentium consuetudinem exponeret, quos ait, initio videri solitos rudes & imperitos; sed postea torquere ac vibrare breue aliquod dictum: ut is qui cum disserabat, puer praè ipsis videretur. eius verba sunt: εἰ γὰρ ἐστὶν πρὸς Λακεδαιμονίων τὸ φαυλοτάτω συγγένει, τὰ μὲν παλαιὰ ἐν τοῖς λόγοις ἀρήσει αὐτὸν φαῦλόν τινα φαινόμενον. ἔπειτα ὅτι αὐτὸς τὸν λεγόμενον, ἐπέβαλε ῥῆμα ἄξιον λόγου. Ἐραχὺ ἢ κατεραμμένον, ὡς περ δεινὸς ἀκοντιστὴς, αἴτε φαυλοτάτω ἢ προσδιαλεγόμενον παιδὸς μηδὲν βελτίον.

Iphicratis multa dicta, quibus elatus & excelsus ipsius animus ostenditur. CAP. XXII.

RERVVM bellicarum gloria non aetatis modò suae imperatores vicisse, sed superiorum etiam quemlibet adaequasse Atheniensis Iphicrates dicitur. idemque

idemque eloquentiæ studiis deditus fuisse, & cum sæpe dixisset in publico, tum ostentationis quoque gratia domi nonnumquam declamitasse perhibetur. erat autem excelso vir & elato animo, qui que de se interdum magnificentius, quam vulgi aures libenter ferre possent, prædicaret. Itaque cum orationem de statua sibi ab Atheniensibus posita aduersus Harmodium quenda è veteris illius tyrannicidæ posteris haberet, multa dixit de seipso animosè, & propè arroganter: vt Dionysius Halicarnassens non alio magis argumento resellerit eos, qui orationem illam Iphicrati à Lysia scriptam esse dicebant, quam quòd à Lysiae moderatione nimium longè abesset. In ea hoc dixit, quòd aduersarius generis sui nobilitatem extollens, illius obscuritatem, & ignobilitatem exagitaucrat, vt quisque virtute maximè præstaret, ita nobilissimum esse. nam de Harmodium quidem & Aristogitonem nobiles fuisse prius, quam præclarum aliquid designassent. Item illud: *se maiorem habere cognationem cum illis, quam ipsam illum quo cum contendret: quo sua, quam illius facta propius ad eorum gloriam accederent.* & *Meorum nobilitas à me incipiet: tuorum in te desinet.* quæ omnia imitatus est, quicumque scripsit declamationem in Sallustium. sed & ex eadem oratione hæc repperi: *Si qualis ego sum, tales vobis septem imperatores fuissent, deserta iam esset & inculta Lacedæmon.* Et cum de Harmodio & Aristogitone ageret: *Quorum, inquit, ego si temporibus fuisset, aut assumpsissem eos ad societatem præclari illius operis, aut ipse ab eis ascitus essem.* Et, *Vos fortasse Athenienses istam mihi columnam, & istas in ea inscriptas litteras, præclarum quiddam, & gloriatione dignum à vobis contigisse arbitravimini. at mihi columna calumniatrigens in Peloponneso virtutis mea testis constituta est.*
Hæc

at. Muretti
ia Lektionen
LIII
28

Hæc postrema quibus verbis Græcè pronuntiata sunt, si quis videre cupis, reperiet apud Ælium Aristides
 ἐν τῷ βιβλίῳ Ἐπιπέδου.

Medicum fuisse Herculem, & sanatum ab eo Alcestin, quæ iam deposita esset.

CAPVT XXIII.

SCRIBIT Plutarchus, fortissimum heroum Herculem medicinæ peritum fuisse. itaque quod apud Euripidem legitur de Alcestide, quam, cum mortua pro viro suo Admeto obiisset, Hercules cum ipsa Morte luctatus, per vim ei eripuisse, & viam ad Admetum reduxisse narratur: ita intelligendum esse: cum Alcestis ita grauer ægrotaret, vt deposita iam & desperata esset, venisse Herculem, & medendi arte, qua excelleret, ei valetudinem pristinam reddidisse. Admeto autem ea in re gratificari voluit, non enim minus amabat Admetum Hercules, quam Alcestin Admetus.

De immuni crudelitate regis Deiotari.

CAPVT XXIIII.

ATROCI admodum & barbaro ingenio fuisse oportet regem Deiotarum: si verum est, quod de eo idem ille quem modò nominavi, Plutarchus memoriæ prodidit, & sanè is est auctor Plutarchus, quem nemo reicere vt parum idoneum possit. At autem Deiotaro plures fuisse filios, quorum cum ipse vni relinquere imperium, atque omne patrimonium suum cuperet: quo id facilius efficeret, ceteros omnis manibus suis trucidauit; vinitorum exemplo, qui cum vitis aliqua complures emiserit surculos, vnum modò ex eis relinquere, alios amputare consueuerunt; vt is qui relinquitur, maior & robustior fiat.

De lege

De lege quadam Persarum humanitatis plena.

CAPVT XXV.

MVLTA olim apud Persas leges fuisse traduntur: ex quibus facile intelligi potest, singularem quandam eius gentis sapientiam fuisse. Atque earum in vnam nuper cum inciderim, quae neque multis, nisi me fallit animus, cognita est, & dignissima quae cognoscatur ab omnibus: iudicari non ingratum fore iis qui haec legent, si eam hoc loco proponerem. Erat igitur apud eos ita constitutum, ut cum quis in iudicio argueretur aliquid fecisse contra leges, etiam si liquido constaret, eum culpa affinem esse, non tamen statim condemnaretur; sed prius inquireretur diligentissime in omnem illius vitam, inireturque ratio, plurane turpiter & flagitiose, an bene laudabiliterque gessisset. tum si vincebat turpium numerus, condemnabatur: sin praponderabantur honestis turpia, absoluebatur. Cogitabant enim, humanarum virtutum non esse, rectum cursum perpetuo tenere: habendos pro bonis viris eos, non qui nunquam peccarent; sed qui sapius honeste agerent. Hanc ipsam legem ego ab iis quoque, quorum in manus hi libri venient, observari summo opere cupio: ut ne statim eos reiiciant ac condemnent, si quid in eis a me peccatum deprehenderit. nam si, ratione fideliter inita, maior *ἢ τὸ σφαλμένον, ἢ τὸ κατὰ νόμον* numerus fuerit: tum equidem, quin reiiciantur, & sordeant, non recuso.

P M. AN-

Mureti
ia Lectiones
LIII
25